

Aukus: Pionir v novi dobi mednarodnega sodelovanja na področju obrambe in tehnološkega napredka

AUKUS: a pioneer in a new era of international defence cooperation and technological progress

Povzetek

Obrambno in varnostno zavezništvo med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA (Aukus) je namenjeno krepitvi varnosti in obrambe v indijsko-pacifiški regiji z izmenjavo napredne tehnologije, vključno s podmornicami na jedrski pogon. S spodbujanjem sodelovanja in interoperabilnosti se države članice odzivajo na geostrateške napetosti, zlasti zaradi naraščajočega vpliva Kitajske. Partnerstvo temelji na skupnih vrednotah svobode, človekovih pravic in vladavine prava ter pomeni strateški zasuk v globalni obrambni dinamiki. Aukus pomeni pomemben premik v mednarodnih zavezništvih, saj poudarja tehnološko premoč in strateško sodelovanje. Njegova ustanovitev zaznamuje ključni trenutek pri prilagajanju na spreminjajočo se geopolitično pokrajino ter poudarja pomen tehnološkega napredka in mednarodnega sodelovanja pri ohranjanju svetovne varnosti in stabilnosti.

Ključne besede: *Aukus, geopolitika, tehnologija, indijsko-pacifiška regija, partnerstvo.*

Abstract

The defence and security alliance between Australia, the United Kingdom and the United States (AUKUS) aims to strengthen security and defence in the Indo-Pacific region through the exchange of advanced technology, including nuclear-powered submarines. Its member states respond to geostrategic tensions, in particular due to the growing influence of China, by promoting cooperation and interoperability. The partnership is based on shared values of freedom, human rights and the rule of law, and represents a strategic twist in the dynamics of global defence.

AUKUS represents an important shift in international alliances, emphasizing technological superiority and strategic cooperation. Its establishment marks a crucial moment in adapting to a changing geopolitical landscape, underlining the importance of technological advances and international cooperation in maintaining global security and stability.

Key words: *AUKUS, geopolitics, technology, Indo-Pacific region, partnership.*

1 Uvod

V prispevku se osredotočamo na strateško pomembnost in vpliv Aukusa, tristranskega varnostnega zavezništva med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA, na svetovni mednarodni red. Aukus je vzpostavljen kot odgovor na spreminjajoče se geostrateške razmere in pomeni pomembno prelomnico v mednarodni varnosti ter nacionalnih obrambnih politikah posameznih držav podpisnic zavezništva. S svojim fokusom na naprednih obrambnih tehnologijah, kot so jedrska pogonska tehnologija za podmornice in druge pomorske ter varnostne zmogljivosti, oblikuje novo dinamiko tako v indijsko-pacifiški regiji kot tudi širše v regiji.

Raziskovalno vprašanje prispevka se osredotoča na razumevanje vloge, pomena in vpliva Aukusa na globalni mednarodni red. Pri tem raziskujemo, kako ta varnostni sporazum vpliva na geopolitične razmere, regionalne bilance moči in mednarodne odnose. Metodologija članka temelji na analizi sekundarnih in primarnih pisnih virov. Pri analizi Aukusa in njegove vloge v mednarodnem redu smo uporabili širok nabor virov, vključno z znanstvenimi prispevki, uradnimi vladnimi dokumenti, analizami neodvisnih mislečih skupin in medijskimi poročili. Poudarek je na zagotavljanju objektivne, predvsem pa celovite analize, ki obsega različne perspektive in interpretacije. Ključni koraki metodologije vključujejo:

- sistematično iskanje in zbiranje relevantnih dokumentov in člankov o Aukusu,
- kritično analizo in sintezo informacij, pridobljenih iz izbranih virov,
- ocenjevanje verodostojnosti in pomembnosti informacij v povezavi z raziskovalnim vprašanjem,
- povezovanje ugotovitev iz različnih virov za oblikovanje celovitega in uravnoteženega pogleda na razumevanje Aukusa in njegovega vpliva v mednarodnem prostoru.

Tako zasnovana metodologija omogoča poglobljeno razumevanje predmeta proučevanja, hkrati pa zagotavlja, da so sklepi podprti z zanesljivimi in raznovrstnimi viri. Ob upoštevanju metode IMRAD se prispevek sestoji iz uvoda in metodološkega pristopa, rezultatov raziskave, razprave in sklepa. V uvodu postavljamo raziskovalno vprašanje in opredelimo metodologijo. V poglavju o rezultatih so predstavljeni cilji, organizacijska sestava, trenutne politike in pomen Aukusa na svetovni ravni, pri čemer so poudarjene njegove strateške inovacije in partnerstva. Razprava razlaga te ugotovitve in razpravlja o njegovih strateških posledicah, zlasti v indijsko-pacifiški regiji, ter morebitnih izzivih in vplivih na mednarodno pravo ter svetovno stabilnost. V sklepu so ta spoznanja sintetizirana, pri čemer je potrjena njegova ključna vloga pri oblikovanju nove globalne dinamike in poudarjena potreba po nadaljnjih raziskavah o njegovih dolgoročnih učinkih.

2 Aukus

Aukus je obrambno in varnostno zavezništvo med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA, namenjeno krepitvi varnosti in obrambe v indijsko-pacifiški regiji (Kim idr., 2023). Partnerstvo vključuje izmenjavo informacij in tehnologij, podporo Avstraliji pri pridobivanju jedrskih podmornic ter razvoj naprednih zmogljivosti, kot so podmorske tehnologije, kvantne tehnologije, umetna inteligenca. Namenjeno je odvrčanju regionalnih groženj in krepitvi stabilnosti, s posebnim poudarkom na sodelovanju in interoperabilnosti med državami članicami.

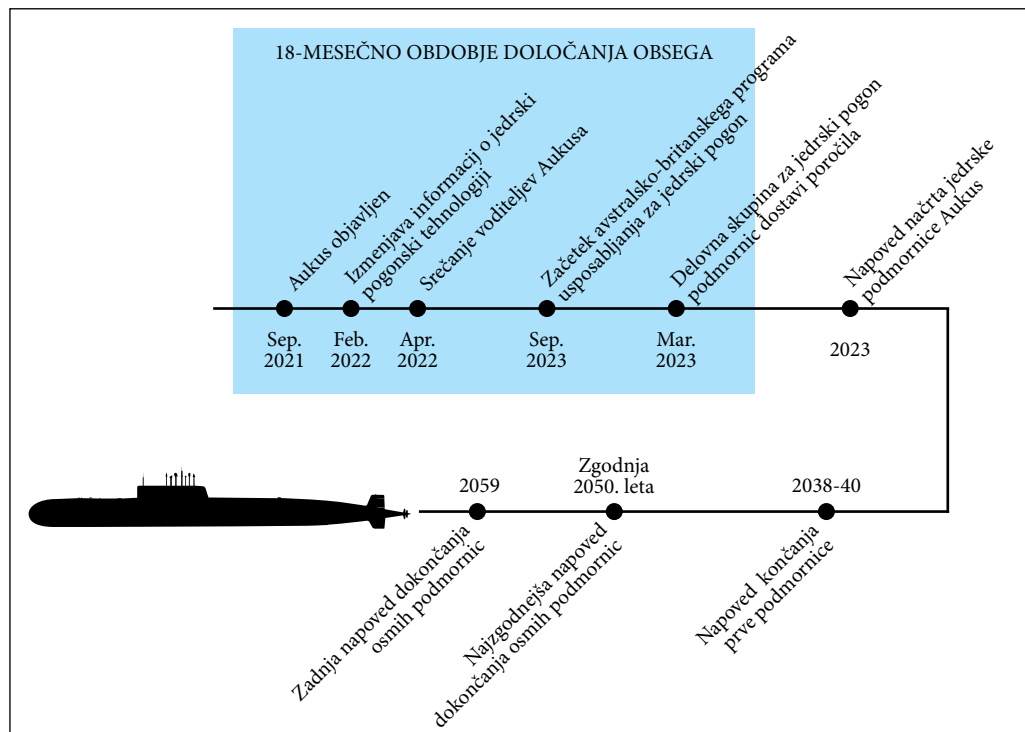
V tem poglavju so predstavljeni rezultati analize, ki osvetljujejo štiri ključna področja Aukusa, in sicer namen ter cilje vzpostavitve zavezništva, organiziranost, delovanje in odločanje, aktualno politiko organizacije in vlogo ter pomen v regiji in svetu.

2.1 Namen in cilji vzpostavitve Aukusa

Aukus je bil uradno ustanovljen 15. septembra 2021 (Ward in Mcleary, 2021). Namen tega zavezništva je okrepiti sposobnost treh vlad, da podprejo varnostne in obrambne interese na podlagi dolgoletnih in stalnih medsebojnih vezi (U. S. The Department of Defense, 2023). Poleg tega se želi z Aukusom spodbujati poglobljena izmenjava informacij in tehnologij ter pospeševati povezovanje znanosti, tehnologije, industrijskih baz in dobavnih verig, povezanih z varnostjo ter obrambo. Zavezništvo vsebuje dva stebra (Mills, 2023). Prvi

omogoča Avstraliji v najkrajšem času zagotoviti konvencionalno oboroženo podmornico na jedrski pogon, pri čemer se bodo upoštevali najvišji standardi neširjenja jedrskega orožja. Drugi steber sporazuma se osredotoča na razvoj osmih področij, in sicer (1) podmorskih zmogljivosti, (2) kvantnih tehnologij, (3) umetne inteligence in avtonomije, (4) napredne kibernetске tehnologije, (5) hipersoničnih in protihipersoničnih zmogljivosti, (6) elektronskega bojevanja, (7) inovacij in (8) izmenjave informacij (The White House, 2022). V okviru projekta Aukus države sodelujejo pri razvoju podvodnih avtonomnih robotskih sistemov (angl. *undersea robotics autonomous systems*, AURAS), ki bodo pomembno povečala moč pomorskih sil. Prvi poskusi in eksperimentiranje te zmogljivosti so bili načrtovani za leto 2023. Pomembno je poudariti tudi dogovor o kvantnih tehnologijah (angl. *advanced quantum agreement*, AQUA), ki bo pospešil naložbe za zagotavljanje kvantnih zmogljivosti naslednje generacije. Ta se bo na začetku osredotočil na kvantne tehnologije za določanje položaja, navigacijo in merjenje časa, v naslednjih treh letih pa naj bi se razširil tako, da bo omogočal vključevanje nastajajoče kvantne tehnologije v poskuse in eksperimentiranje. Tristransko sodelovanje na področju umetne inteligence (UI) in avtonomije bo zagotovilo ključne dejavnike za prihodnje zmogljivosti sil, izboljšalo hitrost in natančnost postopkov odločanja za ohranjanje prednosti zmogljivosti in obrambo pred grožnjami, ki jih omogoča UI. Razvoj področja je trenutno osredotočen na pospešitev sprejemanja in izboljšanje odpornosti avtonomnih sistemov in sistemov z umetno inteligenco v spornih okoljih. Glede na vse večji pomen kibernetškega področja za napredne zmogljivosti se drugi steber sporazuma osredotoča na krepitev kibernetških zmogljivosti, skupaj z zaščito ključnih komunikacijskih in operativnih sistemov. Partnerji bodo sodelovali pri pospeševanju razvoja naprednih hipersoničnih in protihipersoničnih zmogljivosti. Elektromagnetni spekter je zaradi kompleksnosti upravljanja in varovanja v dobi globalne povezanosti in tehnološkega napredka vse bolj negotov, tako bodo v okviru Aukusa države sodelovale tudi pri izmenjavi razumevanja orodij, tehnik in tehnologije, da bi vojaškim silam omogočile delovanje v zahtevnih in degradiranih okoljih. Delo na področju inovacij je namenjeno pospeševanju obrambnih inovacijskih podjetij in učenju drug od drugega, skupaj z načini za hitrejšo vključevanje komercialnih tehnologij za reševanje potreb vojskovanja. Razširili in pospešili bodo izmenjavo občutljivih informacij, pri čemer bo prva prednostna naloga omogočiti delovne tokove, ki podpirajo delo na dogovorjenih področjih naprednih zmogljivosti.

United States Studies Centre (2022) ponuja pregled ključnih mejnikov (glej sliko 1) oziroma pomembnih dogodkov pri razvoju Aukusa. Takšne dogodke na primer predstavljajo sestanki voditeljev na vrhu ali predviden začetek programa usposabljanja podmornic Avstralije in Združenega kraljestva. Posebno mesto med temi mejniki ima leto 2023, ko so bile pričakovane pomembne odločitve glede načrta za podmornice Aukusa, ki bodo ponudile konkretne vpoglede v nabavo, stroške in časovne okvire. Ocenjuje se, da bi lahko bilo dokončanje vseh osmih podmornic mogoče, če bi se proizvajale v Adelajdi, kot je to potrdila avstralska vlada, do leta 2067.

Slika 1: Časovnica implementacije Aukusa (vir: United States Studies Centre, 2022)

Aukus ni povsem novo zavezništvo (Moroney in Tidwell, 2022). Gre za dodano, osredotočeno varnostno partnerstvo, ki temelji na pogodbah o obrambnotrgovinskem sodelovanju, o katerih se je leta 2007 pogajala Busheva administracija in so bile ratificirane leta 2010. Države (The White House, 2022) so z Aukusom ponovno izrazile svojo predanost ideji o indijsko-pacifiški regiji, ki je svobodna in odprta, ter širšemu globalnemu redu, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic, vladavini prava in mirnem reševanju konfliktov brez uporabe prisile. Ta zaveza je pridobila pomen tudi zaradi trajajoče ruske agresije na Ukrajino, ki je povsem v nasprotju z veljavnimi mednarodnimi pravili in normami.

Pomembno je poudariti, da je bil Aukus oblikovan kot odziv na naraščajoče geostrateške napetosti v indijsko-pacifiški regiji. Njegovi glavni cilji obsegajo krepitev obrambnih zmogljivosti, predvsem s poudarkom na razvoju in izmenjavi tehnologij za podmornice na jedrski pogon, ter spodbujanje regionalne varnosti in stabilnosti. Trajni uspeh programa (Kahn, 2023) pri odvrčanju regionalnih groženj in kreptvi regionalne stabilnosti je odvisen od tega, ali bodo sodelujoče države premagale ovire pri napredku na področju tehnologije in izmenjave informacij ter izpolnile merila uspešnosti za oba stebra. Doseganje teh ključnih ciljev bo trajalo več let, pri čemer bo prvi steber verjetno zahteval desetletja, tudi če bodo vse države izpolnjevale skupne zaveze.

Aukus predstavlja ključno obrambno in varnostno partnerstvo med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA. Namenjen je kreptvi varnostnih in obrambnih zmožnosti trojice držav skozi izmenjavo tehnologij in poglobljeno sodelovanje v znanosti, tehnologiji, industriji in dobavnih verigah. Poudarjena je tudi zaveza k svobodni in odprti indijsko-pacifiški regiji ter globalnemu redu, ki temelji na človekovih pravicah in vladavini prava, zlasti v luči nedavne agresije na Ukrajino. Aukus ni le nova zveza, temveč dodatek k trenutnim varnostnim partnerstvom, ki temelji na preteklih obrambno-trgovskih pogodbah in predstavlja odziv na naraščajoče geostrateške napetosti v regiji.

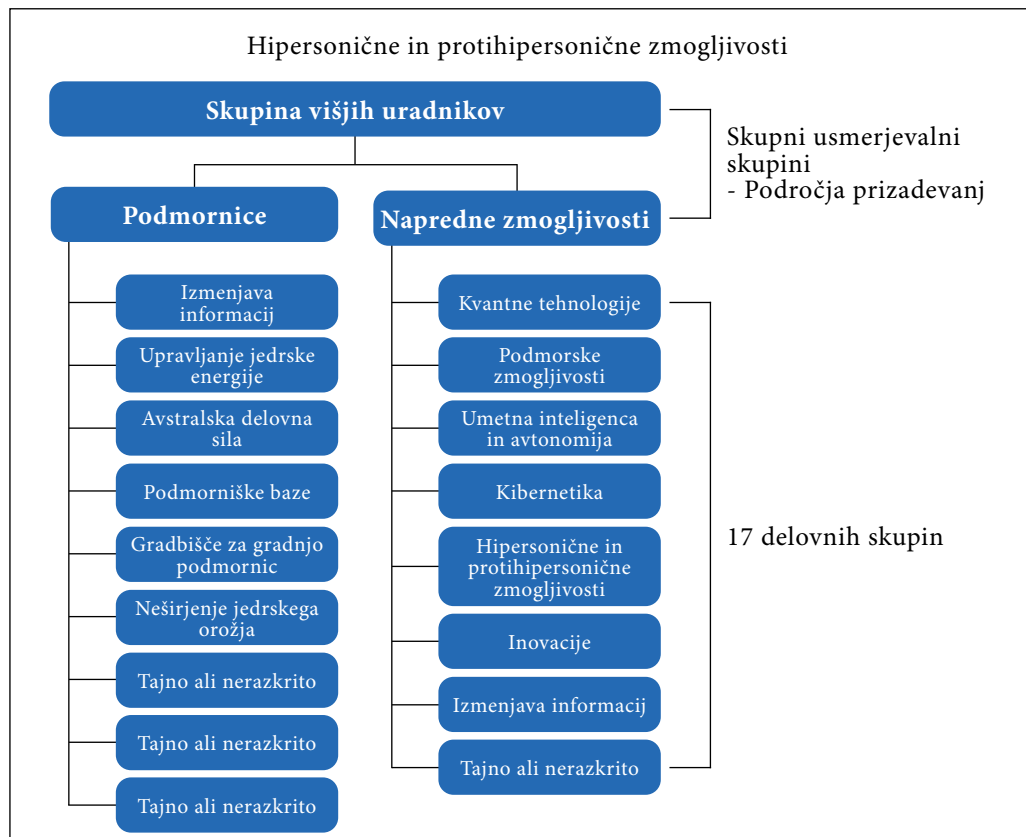
2.2 Organiziranost, delovanje in odločanje

Mehanizmi delovanja in odločanja v Aukusu so zasnovani za zagotavljanje učinkovitega sodelovanja in koordinacije med tremi državami članicami. Delovanje je osredotočeno na redno komunikacijo in sestanke med uradniki visoke ravni ter delovnimi skupinami, ki omogočajo razpravo in usklajevanje na različnih področjih sodelovanja. Odločitve se sprejemajo na podlagi soglasja med vsemi tremi državami, kar zagotavlja enakopravno partnerstvo. Ta pristop omogoča fleksibilnost in prilagodljivost pri spoprijemanju z različnimi varnostnimi izzivi in projekti.

Organiziranost AUKUS obsega trinivojsko (glej sliko 2) upravljanje (The White House, 2022):

- skupina višjih uradnikov,
- skupni usmerjevalni skupini,
- delovne skupine.

Skupina višjih uradnikov vključuje svetovalce za nacionalno varnost treh zaveznic, ki izvajajo pregled napredka programa Aukus in določajo smernice za nadaljnje tristransko partnerstvo.

Slika 2: Shema upravljanja Aukusa (vir: Kim idr., 2023)

Skupni usmerjevalni skupini (The White House, 2021) sta ključni za uresničevanje ciljev tega tristranskega varnostnega zavezništva. Usmerjata in nadzorujeta implementacijo dveh glavnih stebrov Aukus; razvoj naprednih tehnoloških zmogljivosti in vzpostavitev programa avstralskih jedrskih podmornic. Skupina za usmerjanje za napredne zmogljivosti se osredotoča na identifikacijo in razvoj sodelovanja na širokem spektru kritičnih zmogljivosti ter tehnologij in si prizadeva za poglobitev sodelovanja in izboljšanje interoperabilnosti. Tako krepi varnost in stabilnost v indijsko-pacifiški regiji in onkraj nje. Med ključne teme spadajo kibernetične zmogljivosti, umetna inteligenca, kvantne tehnologije in dodatne podvodne zmogljivosti. Skupina za usmerjanje programa avstralskih jedrskih podmornic se osredotoča na tristransko zavezo za čimprejšnjo vzpostavitev avstralske zmogljivosti jedrskih podmornic ter vodi in usklajuje

intenzivne posvete, da opredeli optimalno pot za pridobitev avstralskih jedrskih podmornic. Pri tem so ključni poudarki na vzpostavitvi trajnostnega programa v Avstraliji in zagotavljanju, da program podpira globalno politiko neširjenja jedrskih zmogljivosti.

Ustanovljenih je bilo sedemnajst (The White House, 2022) tristranskih delovnih skupin (devet za konvencionalno oborožene podmornice na jedrski pogon in osem za druge napredne vojaške zmogljivosti).

Tako oblikovana vodstvena sestava odraža poudarek zaveznitva na sodelovanju in skupnem upravljanju med tremi državami, kar omogoča usklajen pristop k doseganju ciljev Aukusa ob hkratnem ohranjanju fleksibilnosti za prilagajanje spreminjajočim se strateškim potrebam.

2.3 Politike Aukusa

Politika Aukusa (Prime Minister of Australia, 2023) predstavlja novo varnostno partnerstvo med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA, ki si prizadeva za spodbujanje varne, stabilne, svobodne in odprte indijsko-pacifiške regije. Program predvideva večfazni pristop (Mills, 2023), ki obsega usposabljanje avstralskega osebja, povečanje obiskov podmornic ZDA in Združenega kraljestva v Avstraliji, prodajo podmornic razreda Virginia Avstraliji in razvoj skupnega bojnega podmorniškega sistema. Prva večja iniciativa Aukusa (Prime Minister of Australia, 2023) je podpora Avstraliji pri pridobivanju jedrskih podmornic s konvencionalno oborožitvijo, kar predstavlja zgodovinsko tristransko odločitev. Te podmornice, označene kot SSN-AUKUS, bodo razvite na podlagi britanskega oblikovanja nove generacije, obsegale pa bodo tehnologije vseh treh držav, vključno z naprednimi tehnologijami ameriških podmornic. Podmornice SSN-AUKUS se bodo začele izdelovati v domačih ladjedelnicah v tem desetletju. Politika obsega te dejavnosti:

- krepitev vojaških in obrambnih zmogljivosti, zlasti prek tehnološkega sodelovanja in izmenjave obveščevalnih podatkov;
- podpiranje razvoja avstralske infrastrukture, tehničnih sposobnosti, industrije in človeškega kapitala, potrebnega za proizvodnjo, vzdrževanje, upravljanje in nadzor suverene flote jedrskih podmornic s konvencionalno oborožitvijo;
- doseganje najvišjih standardov jedrskega neširjenja;

- krepitev industrijske zmogljivosti vseh treh držav za proizvodnjo in vzdrževanje interoperabilnih jedrskih podmornic;
- razširitev prisotnosti podmornic v indijsko-pacifiški regiji in prispevati h globalni varnosti in stabilnosti;
- Aukus predstavlja načelo, da lahko svet, ki varuje svobodo in spoštuje človekove pravice, vladavino prava, neodvisnost suverenih držav in pravila temeljčnega mednarodnega reda, koristi vsem sodelujočim. To partnerstvo si prizadeva za ohranjanje miru, stabilnosti in blaginje po svetu, vključno z indijsko-pacifiško regijo, in verjame v skupne koristi, ki jih prinaša sodelovanje med državami.

Nekateri avtorji (na primer McDougall, 2023; Childs, 2023) kritično poudarjajo, da Aukus vpliva na globalne obrambne industrije in sodelovanje med državami Commonwealtha, saj predstavlja priložnosti in izzive za te države v smislu regionalne varnosti in obrambnih partnerstev. Izzivi, ki jih pri tem prepoznajo, se nanašajo predvsem na razvoj in integracijo naprednih tehnologij ter politična in strateška tveganja z vplivom na regionalne varnostne dinamike. Prav tako se ti kritični pogledi avtorjev dotikajo potreb Aukusa po obsežnih naložbah in dolgoročni zavezanosti vseh vpletenih strani, s čimer bi blažili tehnološke in operativne izzive pri razvoju jedrskih podmornic ter izzive pri ohranjanju ravnovesja med krepitvijo obrambnih zmogljivosti in zavezanostjo k jedrskemu neširjenju.

2.4 Vloga in pomen Aukusa v regiji in svetu

Aukus ima ključno vlogo pri oblikovanju regionalnih varnostnih dinamik, zlasti glede na naraščajočo konkurenco velikih sil v indijsko-pacifiški regiji. Prispeva k oblikovanju novih ravnotežij moči in ima potencialno vlogo pri oblikovanju prihodnjega mednarodnega reda.

Edel (2023) ugotovi, da je Aukus obrambno sodelovanje, ki si prizadeva pospešiti tehnološko integracijo in razširiti industrijsko kapaciteto vseh treh držav, zlasti v luči varnostnih izzivov v indijsko-pacifiški regiji, ki jih predstavlja Kitajska. Strateške posledice Aukusa (McDougall, 2023) obsegajo krepitev varnostnih in obrambnih zmogljivosti Avstralije, Združenega kraljestva in ZDA, da se zagotovi večja stabilnost v indijsko-pacifiški regiji. To pa po drugi strani vzbuja potencialno povečanje napetosti z državami, kot je Kitajska, ki Aukus vidi kot strategijo za omejevanje svojega vpliva. Childs (2023) ocenjuje, da je Aukus celo

najpomembnejša večstranska pobuda doslej, katere namen je ponovno prilagoditi pomorsko ravnovesje v Tihem oceanu, za katerega se je zdelo, da se neizprosno premika v objem Kitajski. Whitman (2021) razpravlja o vplivu Aukusa na varnost in obrambo EU, pri čemer poudarja, da Aukus deli podobne cilje z ambicijami EU za strateško avtonomijo, vendar je povzročil tudi napetosti, zlasti s Francijo zaradi izgube podmorniškega posla z Avstralijo. Poleg tega Lindley-French (2021) poudarja še strateški pomen Aukusa v povezavi z globalnimi obrambnimi demokracijami in njegovim vplivom na odnos s Kitajsko. Aukus ne samo da utrjuje Avstralijo v ameriško vodenem globalnem paktu obrambnih demokracij, temveč tudi opozarja Kitajsko, da ima Avstralija močne zaveznike.

S konstruktivistično perspektivo mednarodnih odnosov (Korwa in Wambrauw, 2023) lahko opredelimo oblikovanje Aukusa prek dveh ključnih elementov, ki vplivata na regionalno stabilnost na indijsko-pacifiškem območju in sta povezana z identiteto ter interesi. Identiteta se nanaša na anglosaške države. Tukaj si Avstralija, Združeno kraljestvo in ZDA delijo številne zgodovinske, kulturne, družbene, politične in pravne podobnosti. Te tri države poskušajo oblikovati skupne ideje, da bi dosegle svoje interese in varnost. Interesi treh držav Aukusa so:

- ZDA nameravajo okrepiti svoj obstoj in hegemonijo v indijsko-pacifiški regiji, kot odgovor na prevlado Kitajske v regiji in tako poskušajo uravnovežiti kitajsko moč;
- Združeno kraljestvo želi biti prva evropska država, ki bo po brexitu imela močan vpliv v indijsko-pacifiški regiji, okrepiti sodelovanje z zaveznicami ter skupaj z Avstralijo in ZDA razvijati umetno inteligenco ter kvantno komunikacijsko tehnologijo;
- Avstralija želi povečati svoje vojaške zmogljivosti v regiji in potrjuje svojo zavezanost zaveznikom, na katere računa v prihodnosti.

Pomembno je tudi vedeti, da imajo podmornice na jedrski pogon (Korwa in Wambrauw, 2023) več prednosti, kot so velika hitrost, težko zaznavanje z radarji, dolgotrajno potapljanje (več mesecev) in možnost izstrelitve raket, čeprav je avstralska vlada jasno povedala, da ne namerava pridobiti jedrskega orožja. Objava obrambnega sporazuma Aukusa je bila precej presenetljiva, saj so države od konca hladne vojne pogosteje sklepale gospodarska partnerstva kot varnostna zavezništva. Zato nekateri avtorji zagovarjajo tudi tezo, da je bil Aukus ustanovljen za odvrčanje kitajske prevlade ter za prerazporeditev moči ZDA in zaveznikov na indijsko-pacifiškem območju.

Ustanovitev organizacije Aukus (Cheng, 2022) pomeni pomemben premik v globalni strategiji ZDA. Ta premik temelji na dveh dejstvih, ki ju priznava ameriška administracija. Prvo je, da je vzpon Kitajske neustavljiv in da ga je težko zaustaviti. Drugo pa je, da ZDA nimajo več ali so izgubile zaupanje, da bi Kitajsko zadržale na tleh, zlasti v Evraziji. Po eni strani se je težko otresti »celovitega strateškega partnerstva za usklajevanje« med Kitajsko in Rusijo, dvema evrazijskima kopenskima silama. Po drugi strani pa se je odtujenost med ZDA in Evropo še povečala, saj brexit pomeni konec obdobja, ko je morska sila od industrijske revolucije nadzorovala zadeve celinske Evrope, Evropa pod vodstvom kopenskih sil Nemčije in Francije pa se bo zagotovo uprla ukazom ZDA in si vse bolj prizadevala za »neodvisnost« za lastne interese.

Omeniti je treba še odziv Kitajske, ki je vseskozi kritizirala ustanovitev Aukusa, saj je po njenem stališču »skrajno neodgovoren« in »ozkogleden«, ker omejuje njen vpliv v Južnokitajskem morju in indijsko-pacifiškem območju v širšem kontekstu (Davidson in Blair, 2021). Kitajska bo zagotovo pozorno spremljala nadaljnji razvoj dogodkov, saj je mednarodna skupnost začela dvomiti o zavezanosti Avstralije neširjenju jedrskega orožja. Kitajska prav tako meni, da bi morale tri države opustiti zastarelo miselnost ničelne vsote iz hladne vojne in ozkogledne geopolitične koncepte ter spoštovati zahteve prebivalcev regije in storiti več, kar prispeva k regionalnemu miru, stabilnosti in razvoju – sicer bodo na koncu škodile le svojim interesom.

Cheng (2022) pravi, da bi moral razvoj indijsko-pacifiške regije temeljiti na miru in sodelovanju, ne pa na preprečevanju ali osnovnem načelu uravnoteženja sil, ki lahko privede do konfrontacije. Aukus je opisal kot miselnost hladne vojne, ki bi lahko spodbudil oboroževalno tekmo in porušil red na indijsko-pacifiškem območju. Po njegovem mnenju je oblikovanje Aukusa temeljilo na pobudi ZDA, ki so razdelile moč in okrepile vojaške zmogljivosti svojih zaveznic na indijsko-pacifiškem območju.

Geiger (2021) je prikazal ustanovitev Aukusa ne le kot nasprotovanje kitajskemu vplivu v indijsko-pacifiški regiji, temveč tudi kot izziv trenutnemu vojaškemu in jedrskemu vzponu Kitajske. Uresničil se bo s prenosom tehnologije za gradnjo podmornic na jedrski pogon v Avstraliji. Izjavil je tudi, da je ustanovitev Aukusa prelomnica, ki bo nadomestila prejšnji regionalni sporazum, znan kot ANZUS (Avstralija, Nova Zelandija in ZDA) iz leta 1951. Poleg tega poudari, da bi ustanovitev Aukusa ogrozila tudi pogodbo o prepovedi jedrskega orožja (angl. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*) v regiji, ki jo podpirajo pacifiške države.

Po drugi strani pa je Djalal (2021) poskušal proučiti vpliv Aukusa na regijo, zlasti na združenje ASEAN (Združenje držav jugovzhodne Azije). Trdi, da ASEAN ni tarča avstralskih jedrskih podmornic, niti ni predmet obrambnega in varnostnega sodelovanja v okviru pobude Aukusa. Razlog za to je, da so ZDA in Avstralija partnerja v dialogu z združenjem ASEAN in imajo harmonične odnose. Cilj ustanovitve Aukusa je po ocenah Djalala (prav tam) prav Kitajska in njena vzhajajoča moč. Kljub temu je manj verjetno, da bo Kitajska razvila morebitno formalno zaveznitvo z drugimi državami, ki bi bilo uperjeno proti Aukusu. Nadalje priznava, da je več držav ASEAN, kot sta Indonezija in Malezija, izrazilo zaskrbljenost zaradi dinamike Aukusa, ki bi lahko prispevala k nestabilnosti Jugovzhodne Azije.

Drivas (2021) poskuša razložiti pojav Aukusa z uporabo neorealistične perspektive in trdi, da sta mednarodna politika ter zagotavljanje širše varnosti vplivala na oblikovanje Aukusa. Na podlagi predpostavk Kennetha Waltza, ustanovnega očeta neorealizma, Drivas (prav tam) meni, da je dinamika sedanjega mednarodnega sistema potisnila svetovno politiko v nepredvidljivo, multipolarno obdobje, »v katerem gre predvsem za politiko«. Meni, da Aukus ni nič drugega kot novo obdobje regionalizma, ki temelji na realističnem pogledu. Če uporabimo Waltzev argument, lahko rečemo, da je Aukus oblika odziva treh pomembnih sil na strukturne spremembe, ki se dogajajo, pri čemer je indijsko-pacifiška regija danes najpomembnejši geografski epicenter sveta.

Na podlagi teorije nemškega filozofa Immanuela Kanta raziskuje Hilal (2021) posledice oblikovanja Aukusa z vidika idealizma. Kantova teorija demokratičnega miru velja za ključno, saj ceni vlogo etičnih načel in idealov pri razvoju politike demokratičnih držav. Ta teorija spodbuja demokratični mir, kar pomeni, da se demokratične države ne bodo vojskovale druga proti drugi, če se držijo istih načel, mednarodnega miru in sodelovanja, kar oblikuje in utrjuje medsebojno zaupanje med njimi.

Standfield (2021) razloži, da odločitve o materialnih zmogljivostih Aukusa razumemo v konstruktivističnem smislu kot del procesa oblikovanja nacionalne identitete, v katerem dejavniki, kot je rasa, oblikujejo dožemanje nevarnosti. Poudari, da ima avstralska nacionalna identiteta že dolgo dve komponenti: poistovetenje s kolonialnim središčem in drugo plat, občutek, da so obkroženi z etničnimi drugačnimi državami, ki so po naravi ogrožajoči. Ta načela so bila postavljena pod vprašaj, vendar še vedno pomembno oblikujejo obrambno in

zunanjo politiko. De Bruyn (2022) prav tako priznava skupno identiteto kot osnovo za oblikovanje zavezništva.

Načrti za gradnjo podmornice na jedrski pogon za Avstralijo (CNN Indonesia, 2021) še posebej skrbijo države v regiji, zlasti ASEAN¹. Indonezija meni, da bi lahko nastanek Aukusa spodbudil regionalne napetosti. Zagotovo lahko povzroči povečanje oboroževalne tekme in ogrozi stabilnost regionalne varnosti. Vendar pa vse države v regiji (Southgate, 2021) niso poslale negativnega odgovora na oblikovanje zavezništva Aukus. Singapur je ena od držav, ki daje pozitiven vtis o vzpostavitvi partnerstva in poudarja, da bi to konstruktivno prispevalo k miru in stabilnosti v regiji ter dopolnjevalo regionalno arhitekturo.

3 Razprava

V razpravi se osredotočimo na interpretacijo rezultatov in njihov pomen v povezavi z raziskovalnim vprašanjem o vlogi in vplivu Aukusa na svetovni mednarodni red. Ugotovitve kažejo, da Aukus predstavlja pomemben razvoj v mednarodni varnostni arhitekturi, s posebnim poudarkom na indijsko-pacifiški regiji.

Aukus vpliva na svetovni red in mir s krepitvijo vojaškega in tehnološkega sodelovanja med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA, osredotočenim na indijsko-pacifiško regijo. Ta aliansa izraža prizadevanja za uravnoteženje vpliva naraščajočih sil, kot je Kitajska, ter podpira strateško stabilnost z naprednimi obrambnimi zmogljivostmi. Medtem ko Aukus lahko prispeva k regionalni varnosti, obstaja tveganje, da bi lahko povečal napetosti in tekmo v oboroževanju, saj poudarja napredne vojaške tehnologije in krepitev vojaških zmogljivosti med ZDA, Avstralijo in Združenim kraljestvom. To lahko spodbudi druge države, zlasti Kitajsko, k povečanju vojaških naložb in k razvoju, kar bi lahko prispevalo k večji militarizaciji regije in povečanju geopolitičnih napetosti. Vse to zahteva skrbno ravnotežje med odvrčanjem in diplomacijo za ohranjanje miru.

Aukus znatno vpliva na regionalno varnostno dinamiko, spodbuja strateško konkurenco, predvsem med ZDA in Kitajsko, ter prispeva k večplastnim mednarodnim odnosom. Njegov poudarek na tehnološkem sodelovanju in

¹ Heggie (2023) na primer kritično obravnava odločitev avstralske vlade za vlaganje v jedrske podmornice. Trdi, da ta odločitev spregleda bolj stroškovno učinkovite in racionalne obrambne alternative, poudarja pa tudi velik finančni vložek za rabljene podmornice razreda Virginia iz ZDA in nadgradnjo infrastrukture v pomorski bazi Stirling v Zahodni Avstraliji. Predlaga, da bi s 30 milijardami dolarjev lahko financirali 20 podmornic z neodvisnim zračnim pogonom, ki bi bile cenejše in hitreje razpoložljive.

izmenjavi obveščevalnih podatkov prav tako kaže na premik v načinu, kako se države lotevajo obrambnih in varnostnih izzivov.

ZDA z zavezništvom Aukus strateško preusmerjajo svoj fokus iz Evrope na indijsko-pacifiško regijo, kar odraža prilagajanje na spreminjajoče se globalne varnostne izzive in vzpon Kitajske kot ključnega tekmeca. To ne pomeni popolnega umika iz Evrope, temveč preusmeritev nekaterih virov in pozornosti na območje, ki ga ZDA vidijo kot ključno za prihodnje geostrateške interese. Ta premik poudarja željo ZDA po krepitvi svojih zavezništev in partnerstev zunaj tradicionalnih evropskih okvirov.

Zavezništvo Aukus je poglobil sodelovanje ZDA z Avstralijo in Združenim kraljestvom, kar kaže na okrepljeno osredotočenost ZDA na indijsko-pacifiško regijo in odvrčanje od Kitajske. Po drugi strani pa Aukus vpliva na odnose med EU, še posebej Francijo ter tristranskim varnostnim partnerstvom, predvsem zaradi odločitve Avstralije, da prekine pogodbo o nakupu francoskih podmornic v korist sodelovanja z ZDA in Združenim kraljestvom za pridobitev jedrskih podmornic. To je povzročilo napetosti med Francijo in članicami Aukusa, saj je Francija to razumela kot izključitev iz pomembnega varnostnega partnerstva in zanemarjanje njenih obrambnoindustrijskih interesov. To bi lahko vplivalo na transatlantske odnose, čeprav so ZDA izrazile željo po krepitvi vezi z EU v širšem geopolitičnem pomenu. Vendar pa so se odnosi postopoma izboljševali z dialogom in prizadevanji za okrepitev sodelovanja na drugih področjih.

Aukus vpliva na mednarodno sodelovanje in konkurenco tako, da krepi obrambno in tehnološko sodelovanje med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA, hkrati pa ustvarja nove izzive za globalne moči, predvsem Kitajsko. Spodbuja inovacije in izmenjavo tehnologij med zavezniki, kar lahko vodi do napredka v vojaških zmogljivostih. Po drugi strani pa lahko povzroči tudi večjo geostrateško konkurenco, saj druge države, ki se počutijo izključene ali ogrožene, iščejo načine za krepitev svojih obrambnih in tehnoloških zmogljivosti.

Brexit je v kontekstu Aukusa pomemben, saj simbolizira željo Združenega kraljestva po krepitvi globalnih zavezništev in obrambnega sodelovanja zunaj EU. Vstop Združenega kraljestva v Aukus lahko razumemo kot del širše strategije za utrjevanje njegovega mednarodnega vpliva in varnostnih partnerstev po odhodu iz EU. To sodelovanje omogoča Združenemu kraljestvu, da okrepi svojo prisotnost v indijsko-pacifiški regiji in sodeluje v naprednih obrambnih tehnologijah.

Vpliv Aukusa na demokracijo ni neposreden, temveč je lahko le posreden prek vpliva na globalno varnostno okolje in mednarodne odnose. Z združevanjem demokratičnih držav za napredno obrambno sodelovanje lahko krepi skupne vrednote in norme, ki so temelj demokratičnih sistemov, kot sta pravna država in spoštovanje človekovih pravic. Po drugi strani pa lahko povečanje vojaške konkurence in napetosti zavira globalno sodelovanje na drugih področjih, kot so trgovina, okolje in človekove pravice, kar ima posledično tudi vpliv na demokratične procese.

Aukus vpliva na mednarodno pravo, regionalno suverenost in globalno stabilnost z vzpostavitvijo novega varnostnega okvira, ki se osredotoča na napredne tehnologije in obrambno sodelovanje. To lahko postavi nove izzive za mednarodno pravo, zlasti v povezavi z neširjenjem jedrskega orožja in uporabo vojaške tehnologije.

Aukus pomembno vpliva na svetovni red z uvedbo strateškega zaveznitva, ki se osredotoča na krepitev obrambnih zmogljivosti in tehnološkega sodelovanja v indijsko-pacifiški regiji. To zaveznitvo odraža usklajena prizadevanja za odpravo naraščajočih geostrateških napetosti in uveljavitev skupnega stališča do varnostnih vprašanj, zlasti kot odgovor na vse večji vpliv Kitajske. S spodbujanjem poglobljenega sodelovanja na področju naprednih tehnologij in obrambe deluje kot protiutež v regiji, kar lahko spremeni dinamiko moči in vpliva na širšo mednarodno varnostno sestavo. Ta poteza poudarja spreminjajočo se naravo svetovnih zavezništev in pomen tehnološke prednosti v sodobni geopolitični strategiji.

4 Sklep

Potrdimo lahko, da Aukus igra pomembno vlogo v oblikovanju novega svetovnega mednarodnega reda, s posebnim poudarkom na indijsko-pacifiški regiji. To zaveznitvo je bistveno prispevalo k preoblikovanju regionalnih varnostnih dinamik in je postalo ključen dejavnik v strategiji velesil. Aukus poudarja pomen tehnološkega sodelovanja in obveščevalnih izmenjav v sodobnem mednarodnem varnostnem okolju ter predstavlja eno izmed pomembnejših vlog pri preoblikovanju globalne varnostne arhitekture in njegovem odzivu na geostrateške izzive. Zaveznitvo med Avstralijo, Združenim kraljestvom in ZDA je izpostavljeno kot pomembno sredstvo za krepitev obrambnih zmogljivosti in spodbujanje tehnološkega sodelovanja v indijsko-pacifiški regiji. Aukus

simbolizira novo ero mednarodnega sodelovanja, ki temelji na skupnih vrednotah in težnji k ohranjanju globalne stabilnosti ter miru.

Z analizo njegove organizacijske sestave, politik in strateških ciljev prispevek osvetljuje potencial Aukusa za vzpostavitev novega ravnotežja moči, zlasti v luči naraščajočega vpliva Kitajske. Vendar pa so izpostavljeni tudi izzivi, kot so potencial za oboroževalno tekmo in napetosti z državami, ki niso del sporazuma.

Nadaljnje raziskave o prihodnjih učinkih zaveznitva Aukus bodo zagotovile globlji vpogled v to, kako spreminja regionalno dinamiko, zlasti v indijsko-pacifiški regiji, ter vpliva na varnostne, gospodarske in diplomatske odnose. Poleg tega lahko razumevanje njegovih dolgoročnih učinkov pomaga oceniti njegov vpliv na svetovno ravnovesje moči in mednarodni red ter ponuja poglede na to, kako bi se lahko zaveznitva razvijala za spopadanje z novimi geopolitičnimi izzivi. Takšne raziskave bodo pojasnile tudi vlogo Aukusa pri tehnoloških in obrambnih inovacijah, kar lahko postavi nove standarde za vojaško sodelovanje in strategije odvrčanja pred razvijajočimi se varnostnimi grožnjami.

5 Literatura in viri

1. Cheng, M., 2022. *AUKUS: The Changing Dynamic and Its Regional Implications*. [Online]. Dostopno na: <https://www.ej-develop.org/index.php/ejdevelop/article/view/63>. [26. 1. 2024].
2. Childs, N., 2023. *The AUKUS Anvil: Promise and Peril*. [Online]. Dostopno na: <https://doi.org/10.1080/00396338.2023.2261239>. [26. 1. 2024].
3. CNN Indonesia, 2021. *Menlu Retno Khawatir Lomba Senjata di Indo*. [Online]. Dostopno na: <https://www.cnnindonesia.com/internasional/20210922162000-106-697967/menlu-retno-khawatir-lomba-senjata-di-indo-pasifik>. [25. 1. 2024].
4. Davidson, H. in Blair, G. 2021. *China warns US-UK-Australia pact could 'hurt their own interests'*. [Online]. Dostopno na: <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/16/cold-war-mentality-china-criticises-aukus-us-uk-australia-submarine-pact>. [1. 2. 2024].
5. De Bruyn, M. 2022. *AUKUS and its significance for transatlantic relations*. [Online]. Dostopno na: <https://internationalrelations-publishing.org/articles/2-3>. [5. 2. 2024].
6. Djalal, D. P. 2021. *Asian review: Diplomatic caution: ASEAN responses to AUKUS security dynamic*. [Online]. Dostopno na: <https://search.informit.org/doi/abs/10.3316/informit.191261782401741>. [6. 2. 2024].

7. Drivas, A. 2021. *AUKUS is nothing else than the evidence of structural change in world politics*. [Online]. Dostopno na: <https://rieas.gr/researchareas/editorial/4660-aukus-is-nothing-else-than-the-evidence-of-structural-change-in-world-politics>. [5. 2. 2024].
8. Edel, C. 2023. *The United States, Britain, and Australia Announce the Path Forward for AUKUS*. [Online]. Dostopno na: <https://www.csis.org/analysis/unit-ed-states-britain-and-australia-announce-path-forward-aukus>. [5. 2. 2024].
9. Geiger, J. 2021. *AUKUS: Recalling Legacies of Anglo-Saxonism and Muffling the Voices of Island Nations*. [Online]. Dostopno na: <https://www.e-ir.info/2021/09/25/aukus-recalling-legacies-of-anglo-saxonism-and-muffling-the-voices-of-island-nations/>. [2. 2. 2024].
10. Heggie, R. 2023. *Opportunities foregone in AUKUS submarine decision*. [Online]. Dostopno na: <https://johnmenadue.com/opportunities-foregone-in-aukus-submarine-decision/>. [5. 2. 2024].
11. Hilal, A. A.-D. 2021. *AUKUS: The Parameters of Interests and Trust within Alliances*. [online]. Dostopno na: <https://www.futureuae.com/tar/Mainpage/Item/6714/aukus-the-parameters-of-interests-and-trust-within-alliances->. [2. 2. 2024].
12. Kahn, L. 2023. *AUKUS Explained: How Will the Trilateral Pact Shape Indo-Pacific Security?* [Online]. Dostopno na: <https://www.cfr.org/in-brief/aukus-explained-how-will-trilateral-pact-shape-indo-pacific-security>. [25. 1. 2024].
13. Kim C., Lee D., Magney N., Troutman N., Tzinieris S., Wright T., Fraser J., Gleiman K. J. 2023. *AUKUS Briefing Book*. [Online]. Dostopno na: <https://securityanddefenceplus.plusalliance.org/aukus-briefing-book/>. [25. 1. 2024].
14. Korwa, J. R. in Wambrauw, M. S. 2023. *A Constructivist Analysis of the Establishment of the AUKUS Security Pact and its Implications for Regional Stability in the Indo-Pacific*. *Jurnal Hubungan Internasional*, 16(1).
15. Lindley-French, J. 2021. *AUKUS: The Future Of Western-Led Geopolitical Networks*. [Online]. Dostopno na: <https://spectator.clingendael.org/en/publication/aukus-future-western-led-geopolitical-networks>. [5. 2. 2024].
16. Lookout, N. 2023. *#AUKUS*. [Online]. Dostopno na: <https://twitter.com/NavyLookout/status/1708512721749135625>. [6. 2. 2024].
17. McDougall, D. 2023. *AUKUS: a Commonwealth perspective*. [Online]. Dostopno na: <https://doi.org/10.1080/00358533.2023.2286841>. [1. 2. 2024].
18. Mills, C. 2023. *AUKUS submarine (SSN-A) programme*. S. l.: House of Commons Library.

19. Moroney, J. in Tidwell, A., 2022. *Making AUKUS Work*. [Online]. Dostopno na: <https://www.rand.org/pubs/commentary/2022/03/making-aucus-work.html>. [5. 2. 2024].
20. Prime Minister of Australia, 2023. *Joint Leaders Statement On AUKUS*. [Online]. Dostopno na: <https://www.pm.gov.au/media/joint-leaders-statement-aucus>. [5. 2. 2024].
21. Southgate, L. 2021. *AUKUS: The View from ASEAN*. [Online]. Dostopno na: <https://thediplomat.com/2021/09/aucus-the-view-from-asean/>. [26. 1. 2024].
22. Standfield, C. 2021. *National Identity and Nuclear Submarines in Australia*. [Online]. Dostopno na: <https://www.duckofminerva.com/2021/09/national-identity-and-nuclear-submarines-in-australia.html>. [5. 2. 2024].
23. The White House, 2021. *Readout of AUKUS Joint Steering Group Meetings*. [Online]. Dostopno na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2021/12/17/readout-of-aucus-joint-steering-group-meetings/>. [1. 2. 2024].
24. The White House, 2022. *Fact Sheet: Implementation of the Australia – United Kingdom – United States Partnership (AUKUS)*. [Online]. Dostopno na: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/04/05/fact-sheet-implementation-of-the-australia-united-kingdom-united-states-partnership-aucus/>. [1. 2. 2024].
25. U. S. The Department of Defense, 2023. *AUKUS: The Trilateral Security Partnership Between Australia, U. K. and U. S.* [Online]. Dostopno na: [https://www.defense.gov/Spotlights/AUKUS/#:~:text=In%20September%202021%2C%20leaders%20of%20Australia%2C%20the%20United,interests%2C%20building%20on%20longstanding%20and%20ongoing%20bilateral%20ties](https://www.defense.gov/Spotlights/AUKUS/#:~:text=In%20September%202021%2C%20leaders%20of%20Australia%2C%20the%20United,interests%2C%20building%20on%20longstanding%20and%20ongoing%20bilateral%20ties.). [26. 1. 2024].
26. United States Studies Centre, 2022. *AUKUS timeline*. [Online]. Dostopno na: <https://www.ussc.du.au/by-the-numbers-aucus-timeline>. [25. 1. 2024].
27. Ward, A. in Mcleary, P. 2021. *Biden announces joint deal with U.K. and Australia to counter China*. [Online]. Dostopno na: <https://www.politico.com/news/2021/09/15/biden-deal-uk-australia-defense-tech-sharing-511877>. [2. 2. 2024].
28. Whitman, R. G. 2021. *AUKUS: The implications for EU security and defence*. [Online]. Dostopno na: <https://ukandeu.ac.uk/aucus-eu-security-and-defence/>. [6. 2. 2024].